LIMBA MINORITĂȚII RROME

The fyrst boke of the
Introduction of knowledge. The which

Cercetările istorice au arătat că țara de origine a rromilor a fost India, de unde au plecat între secolele al III-lea și al XI-lea, iar limba rromani este o limbă neo-indiană.

Primele cuvinte scrise în romani datează din anul 1547, când englezul Andrew Borde publică în *The Fyrst Boke of the Introduction of Knowledge* sub forma unor mostre de „grai egiptean“ treisprezece expresii uzuale în limba romani, folosindu-se de cunoștințele superficiale ale unui informator.

De-a lungul timpului, populația rromă a renunțat, în mare, la limba de origine. Conform recensământului populației din 1966, 42,5% din rromi au adoptat limba română, în timp ce 46,2% au păstrat limba rromani, iar 8,7% vorbeau limba maghiară. Una dintre țintele regimului comunist a fost asimilarea populațiilor minoritare din România, inclusiv a rromilor. Cea mai eficientă politică de asimilare a populației rrome a fost politica educațională, prin care învățământul devenea obligatoriu, așa încât și familiile de rromi erau obligate să-și înscrie copiii la școală. Deoarece copiii rromi erau adesea discriminați, mulți dintre ei au început să-și nege apartenența etnică.

Mai jos regăsiți procentajul vorbitorilor de limba rromani din România, conform recensământ 2011, repartizat pe județe.

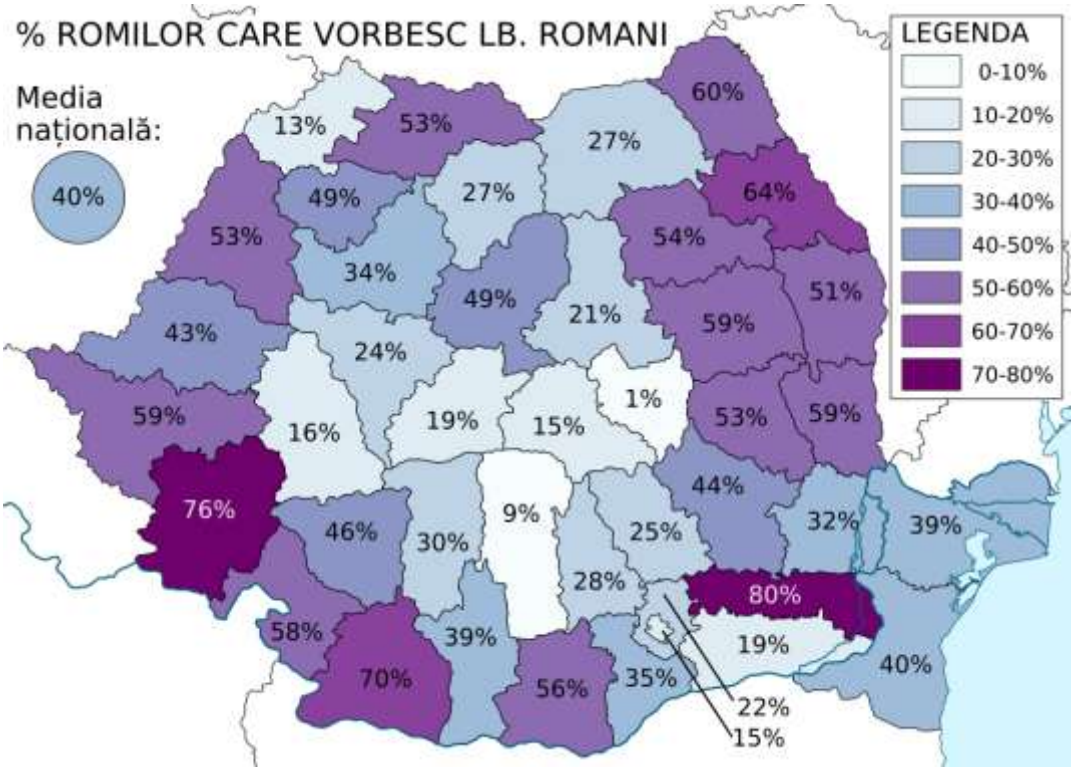

În zilele noastre, în timp ce mulți rromi „au abandonat“ unele aspecte ale culturii lor, unii au reușit totuși să păstreze limba. Limba rromani este vorbită de aproximativ 60% din populația de rromi, unele neamuri păstrând și îmbrăcămintea tradițională.

Ținând seama că pe teritoriul țării noastre trăiesc mai multe neamuri de rromi, mai jos redăm câteva informații despre o parte dintre aceste neamuri:

1) **Ursarii** folosesc un dialect care conține cele mai multe cuvinte din limba română, însă se folosesc și multe cuvinte de origine rromani, modificate. Iată câteva exemple: *dzandzir* = lanț, acum spun *lantos*; *vurdon* = căruță, acum spun *căruţa*; *uleol* = se naște, acum se spune *naśtizél*; *baśno* = cocoș, acum se spune *kokòśos*; *papin* = gâsca, acum se spune *gïska*; *péteardei* = friptură, acum se spune *friptura*; *buzni* = capră, acum se spune *kapra*; *taxtaj* = pahar, acum se spune *paharos*; etc. Există unele deosebiri între dialectul ursăresc și alte dialecte, cum ar fi: *men* în loc de *kor* pentru cuvântul *gât*, *gośneali* în loc de *xewic* pentru cuvântul *mămăliga*, *rukh* în loc de *kaśt* sau *ambrïn* pentru cuvântul *copac*, *okowkha* în loc de *kadava* pentru cuvântul *acesta*, *tam* în loc de *ja* sau *va* pentru cuvântul *da*, *ou* în loc de *vov* pentru cuvântul *el*, *varo* în loc de *anro* sau *vanro* pentru cuvântul *ou*, *miro* în loc de *mïnro* pentru cuvântul *al meu* etc.

Ludovic Bassarab (1866-1933) – *Spoitori*

2) Spoitorii sunt una din cele cinci mari diviziuni de rromilor ce trăiesc pe teritoriul României, mai ales în Dobrogea. Ei au împrumutat, în dialectul vorbit, multe cuvinte ce provin din limbile turcă și bulgară. Pentru relațiile de rudenie, spoitorii folosesc denumiri ca: *phral* – frate, *phen* – soră, *kïzaj* – copil, *dat* – tată, *daj* – mamă, *manuśa* – părinţi, *pàpus* – bunic, *màmi* – bunică, *ćhaw* – băiat, *ćhaj* – fată, *rrom* – bărbat, *rromni* – soţie, *nàśos* – naş, *nàśa* – naşă, *nepòtos* – nepot, *nepòtas* – nepoată.

3) **Gaborii** este o ramură de rromi foarte mândri, care locuiesc în curbura Carpaților, în Secuime. Pe lângă limba maternă, aceștia vorbesc atât limba maghiară cât și limba română. Limba maternă este folosită în familie și între prieteni. De cele mai multe ori gaborii nu sunt de acord ca străinii să învețe limba lor maternă. Ei spun că alt neam nu are nevoie să știe limba lor pentru că ar folosi-o ca să-i batjocorească.

4) **Rromii Carpatici** trăiesc în Ardeal și, de-a lungul timpului, ei au adoptat modul de viață al populației majoritare care i-a acceptat, devenind parte integrantă a comunității ardelenești. Doar 15%

dintre ei păstrează și astăzi valorile tradiționale. Din aceste motive limba a căpătat influențele limbii române sau maghiare, rezultând un limbaj zonal vechi de 300 de ani, recunoscut ca fiind „graiul carpatic“ al rromilor ardeleni.

5) **Rromii Pieptănari** fac parte din comunitățile de rromi transilvăneni, care trăiesc în județele Mureș și Harghita. Firea rromilor pieptănari arată o seriozitate lipsită de prejudecăți. Bărbatul este stâlpul casei, confecționând obiecte pe care soția, supusă soțului ei, le vinde pentru a-și asigura traiul. Limba vorbită în familie este limba rromani de varietate valaho-rromă.

6) Lovari și Rromungre sunt rromi care trăiesc în Transilvania și Banat și sunt vorbitori de limbă maghiară. Cultura lor a fost puternic influențată de cultura maghiară.

Fișă de lucru
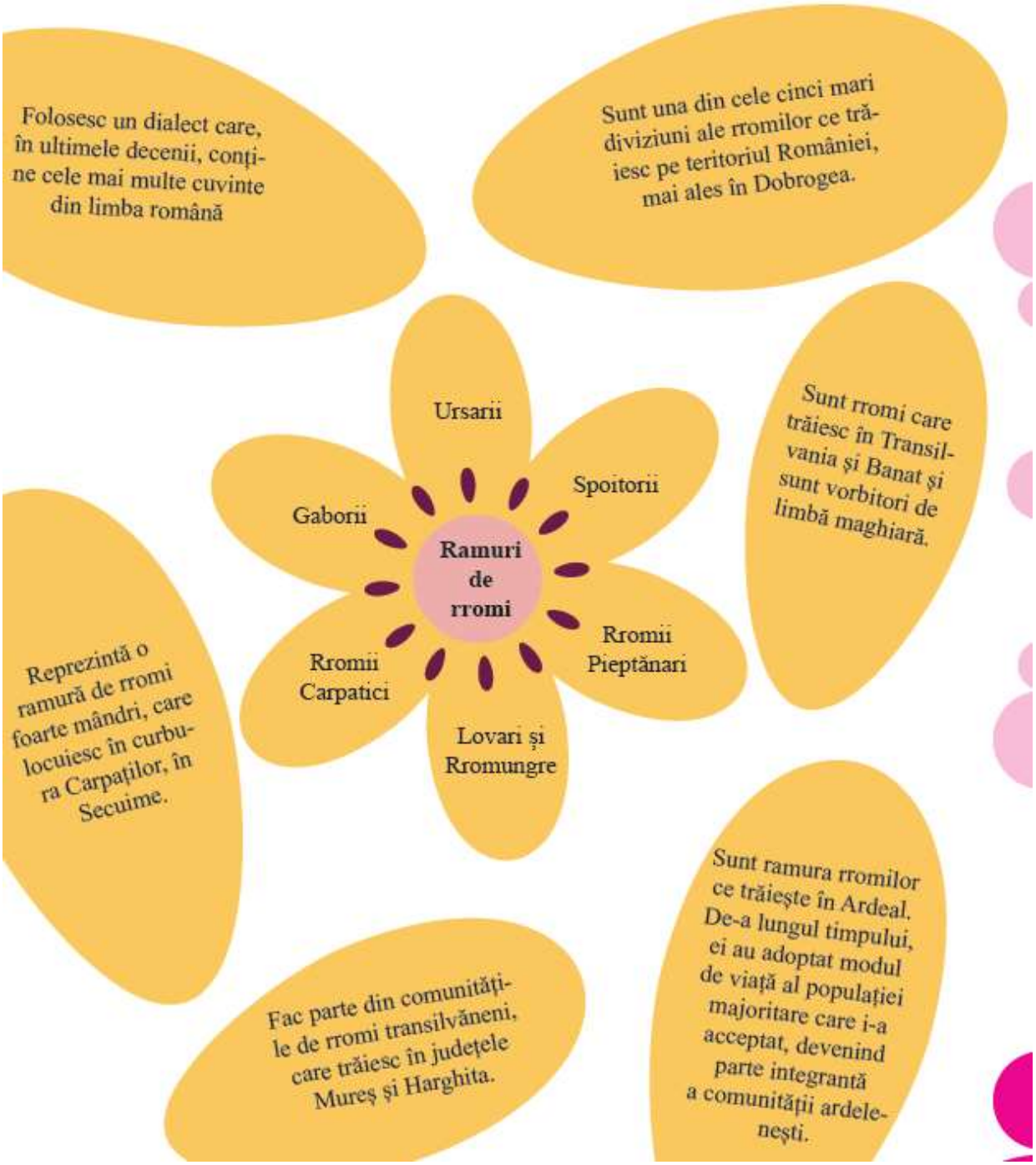
Unește petalele cu floare astfel încât să corespundă descrierea cu neamul de rromi.